

Prosto mnenje o cerkveni godbi.

Ne štejem se dovolj učenega, da bi mogel v tej važni reči obširno govoriti; še manj pa, da bi dajal pravniše vodila; toda, česar sem se sam prepričal, vidil in slišal, od tega opomnim nekoliko, in svojim tovaršem podam v prevdarek.

Brali smo že v „Tovaršu“ od nekega smešno izverstnega orglavca. Zraven pa še jaz pristavim, kar se pa bolj pogostoma tu pa tam čuje med ljudstvom po deželi, še to le: „Takšnega organista ni bilo, pa ga ne bo; ta jih zna drobiti, — to mu gre spod rok, ravno tako, kakor da bi godel“. — Dragi bravec, gotovo si boš mislil, kako umeten in izurjen je tak hvaljen orglavec; toda prosim, počasi razsojaj! Povem ti ta le resnični zgled: Prišel je že za celó starim učiteljem in orglavcom v fari I. čverst, mlad učitelj. Stari sprednik bil je zvest služabnik in spolnovavec svojih težavnih dolžnost, posebno pa v orgljanju se je ko takšnega kazati hotel, ter se vestno deržal svojega starega kopita. Kar ga je kdo namreč pred letom v cerkvi igrati slišal, čuje tudi zdaj ravno še tisto, t. j. ravno tisti nastop, tiste pred- in medigre, ravno tisti konec, nekatere stare pesmi i. t. d.; igralo in pelo se je vedno enako, tako, da ušesa farmanov bile so že tako oglašene, ali marveč za glasbo oglušene, da če bi bil ktereга iz cerkve gredočega vprašal, kaj so danes v cerkvi peli, bi večidel vsaki naravnost odgovoril, da ni na to porajtal, ali da ni slišal.

Mladi orglavec je pa ves drugačen. Že v cerkev grede na tihem za ta dan odbrane melodije ponavlja, si s persti igra in takt bije, in ko z veselim obrazom k orglam pride, prijazno pogleda na desno in levo na svoje mlade pevce in pevke, če so že vsi zbrani in z določnimi pesmami preskerbljeni. Vse je v naj lepšem redu, in vidi se na obnašanju vseh, da so dobro izurjeni in skerbno pripravljeni. Zdaj mašnikov strežaj k altarju gredé pozvončka, in orgle oglasijo se z lepo vbranimi, polnimi in krepkimi akordi, skerbno ogibaje se vseh robustih disharmonij, ter orglavec navdan s pravim duhom z umetno urnostjo lepo zbira in vbira vse na gladko. Sveto opravilo se začne; kar se zaslišijo lepo vbrani, krepki, čisti in gladki glasovi sicer mladih, pa dobro izurjenih pevcov in pevk, ter časoma glas tako lahno milo in ginljivo povzdigujejo, da človeka do dna serca presunejo in ga tako k pobožni molitvi spodbu-

dajo; še celó nekterega oterpneža ali zanikerneža v božji hiši presunejo. S takim duhom se pri vseh delih sv. maše ravna. Vse se lahko in na tanko razume, kaj se poje, in spreten orglavec vé gladko vbirati vse pred- in medigre v povzdigo božje slave. Za vsako nedeljo in vsaki praznik je posebej skerbno določeno, kaj se bo pelo in igralo. Iz cerkve grede donijo še mili glasovi v ušesih pobožnih poslušavcov, in marsikteri poslušavec si kako lahko vižico domu prižvižga ali pripoje, jo dobro v spominu ohrani, ter se pri svojih opravilih pobožno kratkočasi. Koliki razloček! Staremu orglavcu pomagale so večidel kaki dve 40 do 45 let stare pevki (če ne tudi kaka stara babica), prva z nategnjenim vratom skozi zobe svoj hervavi glas nategaje se civilivši, druga z drugim s široko odpertimi ustmi se v prvega mešaje. Jedro tega lepoglasja je pa še kak možak včasih s svojim derečim, zategnjenim glasom z glavo kimaje vse drugo hotel prekričati. In vendar pri vsem tem se ni razumelo, kaj se poje, akoravno je vsako nedeljo enako bilo.

Ni čuda tedaj, da si je ta mladi orglavec pridobil občno ljubezen in čast pri svojih farmanih.

Mogel je pa ta ljubljeneц vse fare čez nekoliko let drugemu v godbi še bolj izurjenemu umakniti se. Tega naslednika prizadetje bilo je, da bi vso svojo umetnost v orgljanju praktično s tem pokazal, da bi po tirjatvi sedanjega časa in pravemu cerkvenemu ritmuzu zadostivši vse skozi igral le bolj počasne, milo otožne preludije. Toda revež naletel je tu. O takih robustih milo otožnih igrah, ki niso ročno speljane, prosto ljudstvo trohice zapopadka nima, in ga sploh imenuje nerodnega rogovileža. Nekdo tiste fare mi je rekel: „Takšnega orglavca ni bilo še pri nas, pa ga ne bo, kakor je prejšni bil. Rad sem že zavoljo lepega petja in orgljanja v cerkev hodil, ker sem komaj čakal, kdaj se bodo orgle oglasile in pevke zapele; zdaj pa ne morem nič kaj slišati tega bučanja in vriša orgel; ta pritiska in rogovili po orglah, da je strah. Tudi petje mi več ne dopade; je vse bolj tiho in zaspano; komaj že pričakujem, da je konec maše. Vsi bi radi, da bi se tega orglavca že skoraj znebili“.

Tako razumejo ljudje po deželi, in kdor jim ne vstreže, in jim ne igra, kakor da bi godel, ni njihov prijatelj. S tim pa ne rečem, da bi se smele v cerkvi igrati kake nerodne po-

svetnice na poskok, ker s takim igranjem igravec ne skruni samo božje časti, ampak si tudi na svojem osebnim spoštovanju zelo škoduje. Nikakor pa ne štejem za velik pregrešek, če se v cerkvi pri posebnih priložnostih (post. o Božiču in o Veliki noči pri veseli aleluji) tudi zaigra kaka vesela, pa v cerkvenem duhu vmerjena vižica, ali kaj enakega poštenega.

M. Jupel.

Potovanje za Savo.

Poslednji dni meseca kimovca podam se kje, kjer bistra Sava loči Kranjsko od Štajarskega, vezaje obe deželi s sosedno Hrovaško, na izhodno dolensko stran. Ne bom obširnejše popisoval, kako me je peš hodé čevelj tiščal, na vozu pa dolgi čas terl; tudi ne bom pravil, da sem jedel kadar sim bil lačen, za žejo pa rajše vino kot vodo pil, in da so me znanci gostoljubno sprejemali, — kaj takšnega se menda marsikteremu človeku zgodi; omenil bom le, kar je mene, ki sem pervikrat te kraje vidil, posebno mikalo. Potovaje za bobnečo Savo pregledoval sem sterma pečevje ter v duhu oziral se na tiste čase, ko so se bregovi, ktere zdaj savska struga loči, skupaj deržali. Koliko tisuč let je preteklo, preden si je Sava svojo sedanjo strugo izdolbla! Kakšne so bile ta čas naše gorenske ravnine! Povsod pa se vidi ravno tista podoba. Kolikor bolj skalnati so hribi, toliko tesnejša je struga, po kateri se Sava vije; kjer so pa hribi bolj persteni, razprostira se pa lepa dolina za šumečo Savo. Reke so naravne meddeželne vezi; ali dan današnji svet ni zadovoljen s takšnimi natornimi poti; napravi si železne ceste, po katerih hitrejša, cenejša in varniša svoje blago prevažva. Od Zidanega mosta naprej se savska struga v prijazno dolino razširi; tu pa stoji na obeh straneh reke vas za vasjo; po homcih raste vinska terta; popotnik memogredoč ozira se pa na številne cerkve, ki so postavljene na verh homcov. Med tem ko ljudje sedanjega časa premišlujejo, kako bi ložeje obogateli, ter velikanske dela v ta namen izvršujejo, stavili so njihovi predniki po visokih homcih prijazne cerkvice ter razodevali s tem pobožnega duha. Železnica za Savo in cerkve po hribih, kako nam počitujete namene in činjenje svojega časa! Železnica, ki pelje po štajarski strani je lepo in velikansko delo, broduikom in voznikom pa javalne dopade; tem bo treba iskati drugačnega zaslužka. Ladije, kolikor jih je še bilo pri Zidanem mostu in v Kerškem, bilo so zapuščene, kakor hiše, iz kterih so se bili ljudje izselili.

V Kerškem mestu naselili so se terdi Nemci; pokadili so po mestu z neko prečudno zelijo, ki odganja Slovence, kakor sopuh smodnikov grille iz lesene bajte. Dolgo časa mislil sem, da hodim med terdimi Nemci, kar se še le v Brežcah na Štajarskem zavém, da stojim na slovenski zemlji. V farno cerkev stopivši berem na cerkvenih banderih slovenske napise; podobe svetnikov po cerkvenih stenah in po kupli namalane imajo tudi slovenske napise. Mislil sem sam